

Rad Jugoslavenske Akademije znanosti in umjetnosti. (Knjiga 168 Razredi historičko-filologički i filologičko-juridički. U Zagrebu 1907.) Lepo število knjig, pa ipak se bojim, da naznanjam Slovencem novost, ko poročam o Radu! Akademija na Slovenskem nima naročnikov, dasi bi na pr. knjižnice naših srednjih šol pričakovali med njimi. In vendar bi zastopniki slovenskega jezika vsekakor morali poznati razprave, kakor je razprava vseučiliškega profesorja Maretića, započeta v pričujoči knjigi „Rada“, namreč razprava „Metrika narodnih naših pjesama“. Kako je treba razumeti in meriti stihe jugoslovanskih narodnih pesmi? Ali naj res velja staroklasično skandiranje, ki se ne ozira na govorni naglas besedi? Maretić ne priznava nikakih stop v gradbi narodnih stihov, ampak razstavlja stihe v „članke“, a to samo tiste stihe, ki imajo po sedem ali več zlogov; taki stihi imajo vsaj en odmor, a nekateri imajo po dva; v prvem slučaju sta v stihu dva članka, v drugem so trije. Stihi, ki imajo le po sedem slogov, nimajo odmora in je vsak tak stih sam za sebe članek. Po številu člankov razločuje Maretić troje stihov: enočlane, dvočlane in tročlane. Znani deseterec junaških narodnih pesmi (n.pr. tudi v „Lepi Vidi“) je dvočlan stih, prvi član ima štiri zloge („Lepa Vida — je ob morju stala“). *Dr. Fr. Ilešič.*

Andrija Milčinić i Milan Ogrizović. „Prokletstvo“. Drama u četiri čina. (S Prologom A. G. Matoša.) U Zagrebu 1907. — Ta drama je kaj razburila literarno javnost na Hrvaškem in jo še razburja, ker še tli v dušah nekaterih literatov tajni ogenj užaljenosti ali ogorčenosti ter gneva in morda nekaj zavisti. Drama je namreč doživela nepričakovano reklamo: sprejeta je bila v repertoar zagrebskega gledališča za leto 1906/07, a v zadnjem trenutku je gledališčna uprava „po višem nalogu“ predstavo odpovedala in igro črtala iz repertoarja. Nihče ne bo avtorjema zameril, da sta vzklopela vsled te nedoslednosti; oskrbela sta natis svoje drame in sta jo ovila v platnice, na katerih plapolja iz črne teme krvavordeč peklenski ogenj, primeren za „Prokletstvo“, in znani A. G. Matoš, čigar brezobzirno pero je med Hrvati kaj dobro znano, je spisal za izdajo drame res peklensko strupen prolog, z devizo, da je „Prokletstvo“ doživelo prokletstvo, a da bo prineslo blagoslov.

Na eni strani ostentativna hvala, na drugi prav taka graja — to je položaj, pri katerem se na umotvor sam prerado pozabi, ker govori prvo besedo strast in ozir na osebe in zunanje odnošaje; baš zato pa pri takem položaju trpi prava sodba o umotvoru samem prav toliko, kolikor koristi taka reklama za zunanji uspeh. Da je prišlo „Prokletstvo“ v tak položaj, je škoda; kajti igrokaz je res dober, dober kot tak — tega mu pravična sodba ne more odrekati. Odpor pa zbuja tendenca, ki je v igri zastopana z vso odločnostjo, dasi — in to je tudi hvale vredno — s precej obzirno taktnostjo. Igra namreč proslavlja v osebi „majstora“ Tome (kiparja v XIII. stoletju) nekako notranjo religioznost brez vseh zunanjih „ceremonij“, brez češčenja „kipov“, brez posebnih umeščenih svečnikov itd. S tem postane njena historičnost in socijalnost moderno politična in obenem predmet sodbe in obsodbe iz zunanjih ozirov. Na temelju svoje ideje pa je igra duhovito in veledramatično zasnovana in izpeljana in bi v nekaterih prizorih mogla na odru silno učinkovati. Prav tako pa je umevno, da ima teoretična ter z realnimi razmerami in z realnim človekom nič računajoča religioznost mojstra Tome kal smrti sama v sebi; samo v tem nesoglasju pa leži „prokletstvo“ in za dramo tragičen konflikt.

Igra je sprejeta v letošnji repertoar našega gledališča; ako pride na vrsto, tedaj bo prilika, še izpregovoriti o njeni umetniški vrednosti; vsekakor pa bo moral ocenjevalec poznati obširno kritiko, ki jo je o igri spisal M. Nehajev v letošnjem „Savremenuku“ stran 533. (IX. štev.)

Dr. Jos. Tominšek.